

DE THEOSOFISCHE BEWEGING

Officieel Orgaan van de Nederlandsche
Afdeeling der Theosofische Vereeniging.

REDACTEUR: Mr A. J. CNOOP KOOPMANS.

*De Nederlandsche Afdeeling is slechts aansprakelijk voor stukken
... in de rubriek "Officieel Gedeelte" opgenomen. ...*

*Dit blad wordt kosteloos toegezonden aan alle leden der Nederlandsche
Afdeeling T.V. Abonnement voor niet-leden der Afd. f 1.50 p. jaar.*

CONGRES TE LONDEN.

Het 2de jaarlijksche Congres van den Bond van Europeesche Afdeelingen der Theosofische Vereeniging heeft op 8, 9 en 10 Juli j. l. plaats gevonden te Londen in de Empress Rooms, Kensington en, het mag wel dadelijk worden te boek gesteld, was een volkomen succes. Uit alle afdeelingen schier waren leden overgekomen om dit Congres te bezoeken en het mag onzen Britschen broeders als een niet geringe eer en verdienste worden toegerekend dat zij er in geslaagd zijn al deze heterogeene elementen in den broederband te vereenigen en hen zich thuis te doen gevoelen in dat middelpunt, zoo geheel afwijkend van wat de meesten van buiten komende in hun eigen land gewend zijn als een Theosofisch middelpunt te beschouwen.

De Engelschman, meer in het bijzonder de Londenaar, heeft bijzondere sociale eigenschappen, die natuurlijk ook in zijn Theosofisch denken en handelingen doorwerken. De meest opmerkingswaardige is, in dit verband, wel dat hij er moeilijk toe overgaat, ja het bijna ongepast vindt, met iemand te praten of vriendschap te sluiten, die niet officieel met hem in kennis is gebracht. Daardoor moet hij op den vreemdeling die naar het Congres ging met het gevoel daar broeders te ontmoeten, noodzakelijkerwijs den indruk van stijfheid en terughoudendheid, jazelfs van hooghartigheid maken, terwijl hij die gevoelens geenszins koestert. Wanneer men nu maar op die uiterlijkheden niet let en er zich niet aan stoort, zal men bij nadere kennismaking ervaren dat onder die uiterlijkheden juist dezelfde gevoelens van hartelijkheid en broederlijkheid verscholen

zijn die men zelf koestert en dat hij het eigenlijk zeer aangenaam vindt dat het ijs voor hem wordt gebroken.

Een groote verdienste is het nu dat op dit Congres de meesten onzer Britsche broederen zich over de bovengenoemde karaktertrek hebben weten heen te zetten en de buitenlanders met een waarlijk broederlijke hartelijkheid hebben ontvangen en zich thuis doen gevoelen.

Een tweede eigenaardigheid van dit Congres, vooral voor hen die aan de Hollandsche Theosofische eenvoud gewend zijn, was wel de groote weelde en opschik hier ten toon gespreid. De Empress Rooms, de groote zaal een rijk versierde balzaal met dikke tapijten belegd, fraai gegaloneerde bedienden van het daar naast gelegen hotel die u ontvangen, de kleinere zalen naar evenredigheid gestoffeerd; de ververschingen bij de gezellige bijeenkomsten op groote buffetten uitgestald, van de meest verfijnde soort in overvloed rondgediend en eindelijk de leden van het Congres zelf, voornamelijk de Engelsche leden, zoo fraai mogelijk uitgedoscht, vele heeren 's avonds in rok, de dames eveneens op haar best met kwikken en strikken behangen. Zoo oppervlakkig beschouwd lijkt dit wel een zonderling iets en wel geschikt om de minder met aardsche goederen gezegenden onder de Engelsche leden van deelneming af te schrikken. Maar het schijnt nu eenmaal een feit te zijn dat in Londen, in het Westen althans, geen eenvoudige en tegelijk bruikbare lokalen te verkrijgen zijn en men dus tot deze niet ongeschikte, maar zeker zeer kostbare, gelegenheid zijn toevlucht moest nemen. Een "tea" is in Engeland voorts veel meer dan bij ons, is meer een soort maaltijd en dus noodzakelijkerwijs substantieeler dan een "thee" ten onzent; de Engelschen zijn bovendien erge liefhebbers van zoetigheid, vandaar de uitgebreide keuze van lekkernijen. Eindelijk is de Engelschman veel vormelijker dan wij en let meer op zijn kleeding zoodat hij er dan ook veel netter uitziet dan de gemiddelde Hollander, waarbij nog voor de vrouwelijke helft een zekere voorliefde voor linten, strikken en zulke opschik komt, waaraan de puriteinen onder onze leden allicht den naam van "flodder" zouden geven.

Al de bovengenoemde zaken tezamen maken dat men eenigen tijd noodig heeft om zich thuis te gevoelen in die zoo verschillende omgeving, dat men over een zeker kritisch standpunt moet heenkomen en het nationalistisch gevoel van "bij ons is het toch veel beter" laten varen. Want waarlijk bij ons is het niet *beter*, maar *anders* en men moet de beweging in een ander land niet afmeten naar eigen nationaal inzicht

maar naar de omstandigheden en karaktertrekken van het volk en dat land. Eerst dan zal men de afwijkende vormen kunnen begrijpen en er zich dus mede verzoenen.

Het leek ons niet overbodig deze beschouwingen als een inleiding op de beschrijving van het Congres te geven nu eenige opmerkingen juist over deze punten door Congres bezoekers gemaakt zijn en wij het ten zeerste zouden betreuren wanneer daardoor een verkeerden indruk over dit Congres werd gevestigd, want dit heeft de Britsche Afdeeling niet verdiend, die zooveel gedaan heeft om het te doen slagen en met zoo uitnemend succes.

Het zwaartepunt van het Congres lag wel in de sociale zijde, het aankweeken en versterken van den band tusschen de leden der verschillende afdeelingen en zal daarin o. i. ook blijven zolang de tegenwoordige wijze van werken wat het meer verstandelijke gedeelte betreft, gevolgd wordt. Ook was ditmaal meer gelegenheid gegeven voor kunstuitingen, hoewel het bij zwakke pogingen bleef. Behalve de kunsttentoonstelling en muziekkuitvoeringen toch was een avond gewijd aan de opvoering van twee stukken van mystieke strekking, waarvan een door een lid der Vereeniging was geschreven.

Het was een buitengewoon genoeg vele leden met wie verleden jaar den band was gelegd, weder terug te zien, te spreken en van gedachten te wisselen over de gebeurtenissen van het afgelopen jaar om met een hartelijk tot weerziens op het volgend Congres te scheiden.

Dit is inderdaad een zeer belangrijk voordeel van deze Congressen dat men de werkers uit andere Afdeelingen leert kennen en hunne ervaringen kan toetsen en vergelijken met het werk op eigen bodem, om zodoende een beter inzicht te krijgen in het geheel. Men zou het alleen kunnen betreuren dat betrekkelijk weinigen in de gelegenheid zijn deze Congressen bij te wonen wanneer ze niet in het eigen land worden gehouden, waarbij dan nog de bezwaren der verschillende talen komen, maar het zal uiterst moeilijk zijn hieraan tegemoet te komen, vooral nu de Congressen in groote steden worden gehouden, waar het verblijf veelal kostbaarder is dan in kleinere en er ook steeds betrekkelijk weinigen zullen zijn die genoegzaam over hun tijd kunnen beschikken om de dagen van het Congres vrij te maken. Intusschen mag met ingenomenheid worden vermeld dat niet minder dan 52 onzer Hollandsche leden zich als lid van het Congres lieten inschrijven, die ook bijna allen in Londen aanwezig geweest zijn.

Laat ons thans overgaan tot een relaas van hetgeen op het Congres zelf is voorgevallen.

Vele leden waren reeds Donderdag 6 Juli aangekomen, (Woensdagmiddag vertrok een Batavierboot uit Rotterdam met 25 Congresleden aan boord,) om in de gelegenheid te zijn de lezing van Mevr. Besant voor de leden der Blavatsky-Lodge bij te wonen en de opening der kunst-tentoonstelling. Deze laatste werd met een korte toespraak van Mevr. Besant geopend; de bijzonderheden over deze tentoonstelling vinden onze lezers hierachter van een meer bevoegde hand dan de onze. De lezing 's avonds had tot onderwerp "Qualifications for Discipleship" en was in hoofdzaak een vurige en schitterende verdediging van H. P. B. naar aanleiding van vragen en opmerkingen in den laatsten tijd in The Vahan over hare persoonlijke eigenschappen gedaan, welke sommige leden niet schijnen te begrijpen.

Vrijdag middag werd de Jaarvergadering der Britsche Afdeeling gehouden waarvan wij slechts vermelden dat in de plaats van Bertram Keightley, die wegens vertrek naar Indië moest bedanken, Miss Kate Spink tot algemeene sekretaris der Afdeeling werd verkozen. Des avonds hield Mevr. Besant een openbare voordracht in de Large Queen's Hall, een zaal die een 2500 personen kan bevatten en die voor het grootste deel met een aandachtig en sympathiek publiek gevuld was. Het onderwerp was "The work of the Theosophical Society in the world" en de voordracht was een wonder van welsprekendheid terwijl Mevr. Besant's machtige stem met gemak de groote zaal vulde.

Zaterdag morgen werd het Congres door Mevr. Besant als voorzitter geopend met een rede waarin zij het doel der Congressen uiteenzette en er op wees van hoe groot belang het bijeenkomen van gelijkgestemde personen, met het doel der Vereeniging voor oogen, is in deze tijden van troebelen en vooruitzichten van oorlog en hoe allen, wanneer zij weder naar hun land teruggekeerd zijn, het denkbeeld van vrede in hunne gedachten moesten houden en de kracht der gedachte in dit opzicht niet geringschatten. Voorts wees Mevr. Besant er op hoe langzamerhand in de wereld der wetenschap denkbeelden zich baan breken die reeds jaren te voren in de Theosofische litteratuur zijn in het licht gegeven als gegrond op helderziend onderzoek.

Vervolgens werd de vergadering toegesproken door afgevaardigden van alle landen die op het Congres tegenwoordig waren en wel uit: Frankrijk, Duitschland, Holland, Zweden,

Spanje, België, Hongarije, Italië, Rusland, Finland, Amerika, en de Punjab in Britsch Indië. Het was zeer eigenaardig in al deze verschillende talen, vaak met veel vuur, eenige woorden van begroeting te hooren spreken waarvan, speciaal wat de Slavische talen betreft, absoluut niets te begrijpen was. Het gaf wel een denkbeeld hoe wijd de Vereeniging over de geheele aarde is verspreid.

Bij de opening zong een koor, uit leden der Engelsche Afdeeling samengesteld, twee nummers onder leiding van Bertram G. Theobald, die goed uitgevoerd, de leden in een goede stemming brachten.

De namiddag werd besteed aan voordrachten van leden van verwante vereenigingen waaronder die van Rev. Dr. Cobb, een geestelijke der Engelsche Kerk, over Christian Doctrine as seen by the Mystic uitmuntte. Terzelfder tijd werd een bijeenkomst gehouden ter bespreking van het Lotus-werk, Theosofisch onderwijs voor kinderen, waaraan vele leden deelnamen en die een opgewekte discussie tot gevolg had.

Des avonds werd in het Royal Court Theatre, een allergezelligst kleine schouwburg, een voorstelling gegeven door beroeps-artisten van een mystiek tooneelspel "The Shrine of the Golden Hawk" door een lid der Vereeniging geschreven, dat wat de hoofdpersoon betreft, goed werd gespeeld en zeker wel den indruk heeft gemaakt op de toeschouwers die het beoogde. Het tweede stuk van den avond "The Shadowy Waters" vermocht minder indruk te maken, wellicht omdat de bedoeling van den schrijver moeilijk te vatten was, de uitvoering veel te wenschen overliet en het stuk ook wel wat lang was. De tusschenpoozen werden op zeer verdienstelijke wijze aangevuld door een strijkorkest met piano uit leden der Vereeniging bestaande, die verschillende nummers ten gehoor brachten waarnaar echter, o slechte Engelsche gewoonte, maar al te weinig geluisterd werd, daar men voortdurend bleef praten en op de waarlijk goede muziek nagenoeg geen acht sloeg. Of het geven van zulke dramatische uitvoeringen navolging verdient is een vraag die zeker ernstig overwogen zal moeten worden. Vooralsnog, dat is zoolang de uitvoerende krachten niet geheel in eigen boezem kunnen gevonden worden, komt het ons niet aanbevelenswaard voor.

De tweede Congresdag vereenigde ons weder in het verstandelijk gedeelte, de Secties die, in twee zalen tegelijk gehouden, den leden de gelegenheid gaven over Vergelijkende Godsdiensleer, mystiek of wel over propaganda en werkwijze veel wetenswaardigs te hooren al naar hun aard hen tot een

van beide onderwerpen aantrok. Over de verhandelingen zelf zullen wij hier niet spreken daar dat buiten het bereik van dit blad valt en zij bovendien in het Verslag van het Congres zullen worden opgenomen.

De Zondagmiddag bracht de leden in gezelligheid te samen welke bijeenkomst door eenige muziknummers opgeluisterd werd, o. a. door een koortje van Belgische en Hollandsche leden die poogden een denkbeeld te geven van het Hollandsche lied en daartoe eenige Oud-Hollandsche koorwerkjes ten gehoor brachten met een solo van Mej. A. Boogaard, een modern lied als overgang tot Vlaamsche muziek en een compositie van het Belgische lid Ch. Wegmans. Voorts was er een zeer goede violoncel-solo, eenige liederen, piano-solo en Engelsche koortjes, Madrigals, lief maar wel wat eentonig.

Het Sectie-werk werd des avonds voortgezet om 7 uur en nu in drie zalen tegelijk waar Wetenschap (in 2 zalen) en Broederschap werden behandeld. Dat deze beide gewichtige onderwerpen geheel tot hun recht zijn gekomen zouden wij niet durven beweren want om half negen waren allen weder in de groote zaal bijeen om een lezing van Mevr. Besant over the conditions of occult research te hooren. Deze voordracht vormde natuurlijk het glanspunt van het geheele Sectie-werk.

De Sectie Kunst was met de Wijsbegeerte 's Maandags morgens aan de beurt en in beide werden zeer goede verhandelingen gegeven; vooral die van Dr. Steiner over "Die occulte grondlage in Goethes Schaffen" zal velen een nieuwen en dieperen blik op de werken van Goethe hebben doen krijgen.

De middag was weder aan de muziek gewijd en werden de leden vergast op een concert, waarvan het eerste gedeelte gewijd was aan: Songs of Innocence voor solo-kwartet met pianobegleiding door een lid der Vereeniging gecomponeerd. Hoewel er veel in te prijzen viel was het geheel voor onze Hollandsche ooren wat te sentimenteel en voldeed ook de compositie als zoodanig niet geheel aan de eischen die men ten onzent aan goede muziek gewoonlijk stelt. Intusschen scheen het genre onzen Engelschen broederen uitstekend te bevalen, zij luisterden althans meer dan een uur lang in de grootste aandacht naar dit liefvallig gekweel der vier stemmen. Het tweede gedeelte begon met de "Chaconne" van Bach, technisch uitstekend voorgedragen door Miss Maud Mac Carthy, een aria van Gluck en een Engelsch lied door Mrs. Frank Baily uit Australië en twee Oud-Hollandsche en twee moderne Nederlandsche liederen door Mevr. Cnoop Koopmans-Waller die

daarmede het overzicht der Nederlandsche muziek van den vorigen dag voortzette evenals Mrs. Baily op uitstekende wijze door mej. Levie begeleid. Een piano quartet van Brahms besloot den middag, die als geheel zeker goed geslaagd heeten mag.

En Maandag avond was reeds weder het einde van het Congres met een voordracht van G. R. S. Mead over "The Gnosis of the past and Theosophy of the present" en een sluitwoord van Mevr. Besant, waarin o. a. werd medegedeeld dat het volgend Congres in 1906 te Parijs zal worden gehouden, waarschijnlijk in Mei. Het geheel werd besloten met een gezellige bijeenkomst, die nu uitsluitend aan de gezelligheid was gewijd en een welkome gelegenheid bood om met vele oude en nieuwe vrienden over de afgelopen dagen nog eens na te praten, terwijl men inmiddels met een keur van heerlijkheden als het ware werd overstelpt.

En hiermede was het tweede Congres ten einde en als slot-som willen wij eindigen met dat waarmede wij begonnen zijn, n. l. dat het in alle opzichten een zeer welgeslaagd Congres is geweest. De Engelsche leden hebben zich verbazend veel moeite gegeven het Congres waardig te ontvangen en hebben daarvoor tijd noch geld gespaard. De aanwezigheid van Mevr. Besant, die uit Indië was overgekomen uitsluitend om dit Congres te presideeren, gaf een glans en wijding aan het geheel die allen deelnemers is ten goede gekomen en gedurende al die dagen heerschte er een echt Theosofische stemming van broederschap en liefde voor het groote gemeenschappelijke werk.

Wij moeten hier nog ééne opmerking aan toevoegen en wel deze dat Holland in het Sectie-werk niet was vertegenwoordigd en dit wel zeer tot onzen spijt. Zouden er hier geen zelfstandige onderzoekers en bestudeerders der Theosofie zijn, in staat zelfstandig en goed werk te leveren, of is het meer een zekere laksheid die ons doet teeren op hetgeen anderen leveren? Hopen wij dat bij het volgend Congres deze meening schitterend zal worden gelogenstraft. Gelukkig dat op het gebied der Kunst-uiting onze Afdeeling goed was vertegenwoordigd, zoowel op de Tentoonstelling als bij de muzikale voordrachten. Ook wat het aantal leden die van onze Afdeeling het Congres bezochten betreft, valt niet te klagen; van de vreemdelingen waren de Hollanders verre in de meerderheid. Moge ook dit zoo blijven, het kan onze Afdeeling slechts ten goede komen en ook tot het welslagen der Congressen veel bijdragen.

Kunst-Tentoonstelling.

Evenals ter gelegenheid van het voorgaande Congres te Amsterdam, was de belangstelling voor de Afd. Kunst in 't algemeen en 't bijzonder voor de Kunst-Tentoonstelling (ditmaal Internationaal) meer dan voldoende. Ten huize van Mr. Montague Fordham waren vier kleine zalen ter beschikking der Commissie, die voor de inzendingen der verschillende Afdeelingen hiervan een nuttig gebruik maakte. In onderscheiding met onze voorgaande expositie waar "het schilderij" nog al een belangrijke plaats innam, was ditmaal meer in 't bijzonder de aandacht geschonken aan het Kunst-handwerk dat meer en meer zijn rechtmatige plaats in het kunstleven schijnt te herwinnen. Dit werd niet alleen bewezen door de inrichting der Tentoonstelling, doch ook door de min of meer belangrijke voordrachten, welke vooral in verband met het gilde-wezen zijn gehouden; o. a. die van Mr. Spencer gepresideerd door Mevrouw Besant. De bekwame voorzitter sprak den wensch uit dat het ernstig streven naar volmaking in eenvoud en schoonheid van uitdrukking bij velen onzer leden en belangstellenden meer daadwerkelijken steun zou vinden en spreekster herinnerde er aan hoe ook thans in Bombay (Indië) pogingen gedaan worden om beoefenaars van kunst en ambacht aldaar tot hooger ontwikkeling en meer menschelijk bestaan op te heffen.

In de twee benedenzalen waren schoone specimina van Engelsch boekbindkunst, weefkunst, aardewerk, alsook eenig meubelwerk en een bijzonder artistieke collectie metaalwerk, vooral op het gebied van bijouteriën. Men had hierdoor gelegenheid kennis te maken met werk van "*The Artificers Guild*", "*The Birmingham Guild*" en van de aan enkele theosofen bekende "*St. Mahèl Workshop*" te Bushey nabij Londen. Het was ook de moeite waard sommige werkstukken te zien, ver boven het peil van dilettantisme en tóch tot vrouwenarbeid behorende. Het is dan ook wel bekend dat in Engeland de vrouw ten opzichte van het Kunsthandwerk een waardiger plaats inneemt dan tot op heden in Nederland het geval is. Er was ook eenig Belgisch kunstwerk, o. a. een groot schilderij van Delville: "*L'Amour des Âmes*", een Bronzen Statuette van Rousseau "*Méditation*", een mooie dessin, enz. alles van ernstige strekking en getuigende van nauwgezette uitvoering. Bovendien waren er eenige Duitsche schilderijen, o. m. van Otto Boyer en bijzonder trok het werk van den Ierschen schilder George Russell de aandacht. Deze schilder streeft naar

het weergeven van gezichten welke alleen door helderzienden, waartoe hij behoort, worden waargenomen. Hoewel de onderwerpen hoogst interessant waren, bevestigde dit werk wat reeds meermalen door Mr. Leadbeater is beweerd, n.l. de moeilijkheid om zulke waarnemingen zuiver en aesthetisch op het doek te tooveren. Toch gaven deze bescheiden pogingen veel stof tot denken met het oog op toekomstige ontwikkeling.

Gaan wij thans naar de bovenzalen, dan vinden wij daar voornamelijk de Indische en Nederlandsche inzendingen. Van het Indisch werk trad vooral op den voorgrond het vaardige en sierlijke kunstnaaldwerk, inderdaad een bijzonder schoone kunst. Vervolgens het hout- en ivoor-snijwerk, aan velen onzer bekend, doch aan weinigen in het Westen gegeven, het zoo te kunnen. Ook misten wij het aardige geslagen en gedreven koper- en zilverwerk niet; vooral het edele metaal was het bestudeeren wel waard. En thans nog de Nederlandsche Inzending, die meer speciaal tot onze beweging behoort. Hoewel bescheiden in omvang, was hier in het oogvallend, dat der Bouwkunst een eere-plaats gegund was, als zijnde de Moederkunst, waaromheen nauw verbonden, Beeldhouw- en Schilderkunst en aanverwante kunsten zich scharen. Dank zij het werk van Herm. Walenkamp waren enkele bezoekers in staat zijn frissche compositiën met waardeering gade te slaan; Lauweriks had symbolische houtgravures en foto's ingezonden; Mej. C. Kool een mooi kinder-portret, ook nog een landschap van Tepe. Overgaande tot de toegepaste kunst, was er een verzameling aardewerk (Dir. Lambeek), dat zeer de aandacht van talrijke bezoekers trok. Wel de moeite waard bleek ook de inzending van Mej. Slothouwer te zijn, die eenige uitgevoerde ontwerpen van batik- en borduurwerk had gegeven, ook het werk van Mevr. Lambeek en de foto's van de dames v. d. Maarel en v. d. Weijde droegen hiertoe bij. Bijzonder stelde ook de Engelsche Commissie het werk van J. B. Smits op prijs, n.l. zijn fraaie collectie Bindkunst, waarbij de prachtband van "*Old Diary Leaves*, vol, III", bestemd voor Colonel Olcott uitmuntte, en eveneens het aan velen onzer bekende Album met gemonteerde ebbenhouten doos, destijds den President-Stichter door de Ned. Afd. aangeboden. Velen, vooral Engelsche leden, die vroeger hierover hoorden, hadden thans de gelegenheid dit werk van nabij te bezichtigen. Ten slotte dient nog vermeld, dat de aloude Metaaldrijfkunst goed vertegenwoordigd was door F. A. Hoogendijk, Andr. Peddemors en ondergeteekende. Inderdaad werd voor dit precieus werk ook groote belangstelling getoond. En zoo kunnen wellicht

alle inzenders (waaronder slechts 2 niet-leden der T. V. waren) met voldoening en opgewektheid terug zien op de moeiten, die zij zich gaven, om op hunne wijze aan het welslagen van dit wederom zoo belangrijk Congres mede te werken; belangrijk, omdat gebleken is, dat het licht der Theosofie zich meer en meer naar alle kanten uitstrekt en daardoor ook den cirkel, die de Theos. Ver. omgrenst, steeds grooter en grooter maakt. Dat licht zal aan Kunst- en Kunsthandwerk ten goede komen, zooals dat reeds met Godsdienst en Wetenschap tot op zekere hoogte het geval was.

Gevoelig kunnen wij dit verslag besluiten met een woord van dank aan de "Arts and Crafts"-commissie, voor hare veelzijdige medewerking en gastvrije ontvangst op de Tentoonstelling. Ongetwijfeld zal deze samenwerking tot iets van meer blijvenden aard groeien, teneinde de Universeele Broederschap meer en meer tot in bijzondere lijnen van ontwikkeling verwezenlijkt te zien. Mogen velen hiertoe medewerken!

F. ZWOLLO.

BINNENLAND.

De beweging in onze Afdeeling staat in de zomermaanden geheel stil en het is voor de redactie dus onmogelijk in deze rubriek iets op te nemen dat vermeldenswaard is. Dit zal ook voor het September-nummer nog blijven gelden, alleen hoopt de redactie zeer, dat de Logebesturen hem vóór het verschijnen van dat nummer, dus vóór 20 Augustus, zullen mededeelen, of en wanneer hunne werkzaamheden in September zullen aanvangen, om daarmee de rubriek "Logewerk" weder te heropenen.

Door een vergissing is het Juli-nummer niet doorgepagineerd; dit verzuim is nu in zooverre hersteld, dat in dit nummer weder de pagineering doorgaat. De leden, welke er prijs op stellen de Beweging in een volledige jaargang te bewaren, kunnen dus het verzuim gemakkelijk herstellen, door in het Juli-nummer blz. 1 te veranderen in 97 en zoo vervolgens.

Nederlandsch-Indië.

Van de maand Mei besteedde de assistent-secretaris voor N.-I. volgens vroeger gemeld plan het grootste deel om een bezoek te brengen aan de verschillende middelpunten der theosofische beweging op Java.

't Hoofddoel van deze tournee was om met de verschillende werkers en de besturen en zooveel mogelijk met de overige leden van de T. V. kennis te maken, teneinde de samenwerking met hen allen, waartoe zijne functie aanleiding geeft, door persoonlijke bekendheid zoo nauw mogelijk te maken.

Tevens was het hem erom te doen, door eigen aanschouwing eenigszins een overzicht van den stand der beweging in Indië te verkrijgen. En — waartoe het te verzwijgen? — dat overzicht is niet zoo bijzonder bevredigend geweest.

Er zijn weliswaar zoowat honderdvijftig leden der T. V. in Ned.-Indië, maar het werk komt op enkelen neer, en bijna overal wordt het gebrek aan degelijke leiding sterk gevoeld. Ook is gering 't getal van hen, aan wie de Theosofie een groote innerlijke kracht gegeven heeft, bij wie de theosofische kennis in ware levenswijsheid blijkt te zijn omgezet, die in hun doen en denken — in hun optreden naar buiten — toonen dat zij den schat gedolven hebben, die ieder op kan diepen uit Theosofie.

Wie propaganda maken wil, legge zich vóór alles hierop toe: in eigen leven de wereld — en in de eerste plaats het kleine stukje wereld, dat de eigen omgeving vormt — te toonen, dat Theosofie iets hoogs en schoons en de moeite eener kennismaking waard is. Zonder deze factor zal propaganda krachteloos zijn, zal zij slechts kunnen spreken tot 't verstand, tot het denkvermogen alléén, "den grooten Dooder van het Werkelijke."

In het volgende zal ik met een kort verslag van de reis en een overzicht van den toestand der verschillende bewegingsmiddelpunten, uittreksels uit hunne jaarverslagen samenvlechten, zoodat deze laatste dan niet meer afzonderlijk behoeven te worden opgenomen.

Wat de reis betreft, moet worden vooropgesteld, dat het verblijf overal slechts van korten duur kon zijn, omdat in een drietal weken — waarvan bijna één week in spoor en boot verloren ging — alle plaatsen bezocht moesten worden.

Op een schip, dat onder leiding stond van een theosofischen kapitein (velen leden wel bekend) werd de reis gemaakt van Soerabaia naar Batavia, waar de familie Groot de goede zorgen voor den assistent-secretaris overnam.

Te *Batavia* werden zoover de tijd toeliet een paar leden der T. V. opgezocht, en een vraagavond gehouden ten huize der familie Groot. Door een noodlottigen samenloop van

omstandigheden (laten we het zoo maar noemen) waren dien avond de meeste leden verhinderd op te komen; doch enkelen waren er en ook eenige belangstellenden waren aanwezig.

Het Centrum, dat ruim een jaar geleden — na van Manen's voordrachten — werd gevormd, heeft een sukkeltijd doorgeemaakt. Eenige studiebijeenkomsten werden gehouden, maar dat vlotte niet zoo bijzonder door afwezigheid van bevoegde leiding, 't was een gemeenschappelijk geploeter in onbekende diepe wateren, waar enkelen wel een stukje vasten grond onder de voeten kregen, dat echter niet groot genoeg was om er anderen ook op te helpen.

Voordrachten werden in September door den heer Labberton voor de leden van het Centrum, en in Maart j.l. door den heer van Gelder in 't openbaar gehouden.

Door het vertrek uit Batavia van vijf leden, juist kort na het bezoek van den ass.-seer., wordt het ledental van 't centrum knapjes beperkt. Leden der T. V. blijven er nu nog maar drie over; behalve deze zijn als buitenleden enkele belangstellenden bij 't Centrum aangesloten.

Doch betere tijden beginnen door te schemeren. Door den heer van Hinloopen Labberton, die elke week een paar dagen te Batavia doorbrengt, is nu onlangs een wekelijksche studiekلاس voor belangstellenden op touw gezet, waarin "Gedachtekracht" behandeld wordt. Dit zal naar we hopen het Centrum ten goede komen.

Het bestuur wordt gevormd door:

President: E. C. Groot.

Secr.-Penningm.: Mevr. S. J. Groot Latenstein van Voorst.

De tocht naar Buitenzorg werd gemaakt in gezelschap van den hierboven reeds genoemden kapitein, die in de gelegenheid zijnde een paar weken aan den wal door te brengen, den ass.-seer. — die hem tot zijn "impresario" doopte — tot niet gering genoegen van dezen op een groot deel van de reis bleef vergezellen. Beiden vonden een gastvrij tehuis bij de familie van Hinloopen Labberton—van Motman.

Te *Buitenzorg* werd dadelijk na aankomst eene druk bezochte bijeenkomst ten huize van de familie Leembruggen gehouden, waarin voornamelijk de wenschelijkheid van 't uitgeven van een Theosofisch blad voor de inlandsche bevolking uitvoerig werd besproken. Ook den volgenden dag hadden daarover met een paar inlandsche leden nog eenige besprekingen plaats.

Aan 't hoofd van de beweging staat ook hier — evenals

te Batavia — een ware familieregeering, hetgeen intusschen door het vele contact dat de bestuursleden dan met elkaar hebben, op het goed loopen van 't raderwerk der bestuursbezigheden niet anders dan gunstig werken kan. We zien hier als:

President: D. van Hinloopen Labberton.

Secretaresse: Mevr. C. van Hinloopen Labberton v. Motman.

Penningm.: H. P. van Motman.

De loge heeft een uitgebreid programma van studieklassen, vraagavonden, oefeningen in voordragen, enz. opgesteld en tracht veel propagandawerk te doen o.a. onder inlanders.

Uit 't jaarverslag over het tweede levensjaar der loge zien we, dat na de behandeling van "Gedachtekracht" de studiekلاس "De Oude Wijsheid" in behandeling genomen heeft, en dat onlangs voor eerstbeginnenden een tweede studiekلاس geopend is over "De mensch en zijne lichamen".

Voordrachten, waarvan een paar in 't openbaar, werden gehouden over: "Karma Yoga", "Theosofie en Wijsbegeerte", "Theosofie en haar nut voor Indie"; en "De Studie, die Theosofen maken", respectievelijk door C. van Hinloopen Labberton, W. Karssen, H. J. van Brink en K. van Gelder. In beperkter kring werden ter oefening in 't spreken een zestal kleinere voordrachten gehouden.

In een kring van inlandsche belangstellenden, die een tijdlang wekelijks bijeenkwam, werden enkele dezer lezingen door R. M. Soerio Pranotto in zijne moedertaal naverteld. Door te drukke bezigheden van de meeste deelnemers hield dat kringetje echter geen stand.

In de dagbladen verschenen door toedoen der loge een paar artikelen, n.l. "Eene inleiding tot Raya Yoga", "De Confucionistische beweging onder de Chineezen in N. I.," en "Theosofie (een voordracht van Joh. van Manen in Harrogate)."

Het ledental breidde zich in 't laatste jaar weinig uit: een twaalfstal L. T. V.'s zijn bij de loge aangesloten, terwijl de buitenkring — bestaande uit aan de loge contribueerende belangstellenden — door een tiental personen wordt gevormd. Over het geheel schijnt Buitenzorg zelf geen gunstig terrein voor eene uitbreiding der theos. beweging te wezen.

In een volgend nummer zal dit verslag over de reis en over den toestand der loges worden voortgezet.

SOERABAIA, 12 Juni '05.

C. J. VAN VLIET.

INGEZONDEN STUKKEN.

De vorige maand heb ik een beetje gebromd op de leden, die wel in Amsterdam komen, maar mij aan mijn lot overlaten. Erg heb ik het toch niet gemaakt, wel? Zie, dat zou niet goed zijn geweest, want het zijn zulke beste menschen, die leden, die me zulke mooie boeken sturen.

Daar heb je William Bell uit Harrogate, dien wij ons nog herinneren van de conventie, toen hij namens de Federatie van Noord-Engelsche Loges een toespraak hield. Hij zond me een verzameling van de door die Federatie uitgegeven Theosofische brochures.

Daar heb je — heel andere thee dan een brochure — Prabodhacandrodaya, plechtstatig op de bibliotheek gebracht door ons bekend lid *J. W. Boissevain*, vergezeld van zijn paronym H. J. v. G. (dien we ook best kennen) en dit alles enkele dagen vóór 4 Juli, den dag waarop het Indisch tooneelstuk van langen adem hem dienen moest voor zijn promotie tot doctor in de nederlandsche letteren.

Dan het postpakket met twee boeken vol hanepooten. Het eene zou een echte Koran zijn, wat ik niet weet omdat mijn vriend in den Haag, die me een hollandschen Koran, met wat hij nog meer voor me vinden kan, zal zenden, nog niet op zolder is geweest. Nu, haast is er niet bij en ik zit intusschen elken morgen in dit handschrift te lezen, eerst van voren naar achter, dan van achter naar voren en dan verbeeld ik me weer, dat ik het onderste boven heb en bij dat alles heb ik het zoover wel gebracht, dat ik zie hoe goed die krabbels op het papier zijn gebracht, heel wat anders gevende, dat mijn karakterloos schrift; dat ik zie, hoe goed die roode woorden tusschen de zwarte staan en dat ik iets voel voor den onbekenden schrijver, die, uit liefde voor zijn arbeid, zoo goed de breedten van zijn breede witte randen wist te bepalen. De vorm van een boek steunt den geest, of is de vijand van den geest, die uit het boek spreekt en uitgevers en drukkers, die dit inzien en aan den vorm hun zorg wijden — zoo zijn er naar wij weten — verdienen onzen dank.

Ik zet het nu een poosje op een draf, anders wordt de redacteur boos. Wij ontvingen: *Krämer*, "De negentiende eeuw" (1900); *Brill*, "Een Faust-studie" (1867); *Michelet*, "Bible de l'humanité" (1864); *Jan Luyken*, "Stichtelijke verzen" (1904); *Augustinus* "Belijdenissen" (1903); een paar

engelsche werken van *Annie Besant*¹⁾; *La Bruyère*, "Caractères" (1847); *J. S. Mill*, "Three essays on religion" (1874); *A. Rau*, "Die Ethik Jesu" (1899); *Opzoomer*, "Losse bladen", deel II en III (1887); vijf deelen van *Herbert Spencer's* werken en eenige duitsche wijsgeerige geschriften van *Kant*, *Fichte* en *Nietzsche*.

Heb ik een paar boeken van geringen omvang niet genoemd, ik mag niet verzuimen te melden dat van *Huc's* belangrijke *Souvenirs d'un voyage dans la Tartarie et le Thibet pendant les années 1844—1846*, waarvan wij het tweede deel bezaten, ook het eerste in ons bezit is gekomen. Toeval? Wel neen, wijlen mevrouw de Bodenhausen schonk een der twee deelen aan een onzer medeleden en deze raadde dat het andere wel in onze Tibetaansche bibliotheek gekomen zou zijn en bracht nu haar deel; zóó mag ieder raden. Maar nu heb ik van *Huc's* *Le Christianisme en Chine, en Tartarie et au Thibet* ook maar één deel (volgens het titelblad deel 2, volgens de signatuur en het slot, deel 4) en ben erg benieuwd van welken kant het ontbrekende mij bereiken zal.

Ik heb ook thuis gekregen eenige plakboeken die ik in blanco staat en met ruime ruggen, vergezeld van kilo's uitknipsels, convocatiebiljetten, couranten die nog uitgeknipt moesten worden enz. enz. naar een paar steden van ons land heb gezonden en die nu, gespannen in den rug, met kennis volgepropt en van alphabetische lijsten voorzien, netjes op een rijtje staan. Er is veel werk aan geweest maar laat ze nu maar opkomen die het beter meenen te weten, de papieren zullen hen beschaamd maken.

Een kennisgeving aan den heer Meuleman dat de heer Fricke op 14 Maart 1891 zou spreken in het "Theosophisch Genootschap" over Theosophie en Christendom opent deel I en wordt gevolgd door het bericht dat dit Genootschap in September van hetzelfde jaar is ontbonden; om plaats te maken voor de "Nederlandsch-Belgische-Onderafdeeling der Theosofische Vereeniging" waarvan de Statuten in het Fransch en — van den 1sten October 1891 — in het Hollandsch zijn opgenomen.

Er is een afzonderlijk deel voor boekbeoordeelingen, een ander betreft de uitgeversmaatschappij, die immers ook onze geschiedenis helpt opbouwen, een derde is voor Indië, een

¹⁾ Van de Engelsche Theosofische werken ontbreekt ons zooveel, dat een behoorlijke aanvulling veel geld zou kosten en we voor een kleinere som niet weten wat wij moeten kiezen.

vierde en volgende voor verslagen van lezingen over godsdienstige onderwerpen; dan is er nog een voor het spiritisme en zijn er eenige voor het buitenland. Zoodra nu alles is bijgewerkt tot heden, wat nog een week of wat zal duren, moet ik tijd vinden — maar weet vooruit dat die niet te vinden is en zal een stadgenoot derhalve me wat dienen te helpen — om een wegwijzer op al die deelen met hun registers te maken, vooral omdat ze niet van het begin af naar een bepaald en ten einde toe volgehouden stelsel zijn ingeplakt.

Leden die in staat zijn materiaal voor de plakboeken aan te brengen, zooals enkele reeds doen, weten thans dat hetgeen zij zullen zenden niet in een hoek wordt gegooid. Veel wat in die boeken staat zal nooit geraadpleegd worden, veel of weinig zal evenwel de moeite der verzameling meer dan loonen en 't zijn soms onbeduidende snippers die over vele jaren licht in een zaak geven. Jaren geleden heb ik een kleine archiefstudie gemaakt over de gemeente Maassluis van voor driehonderd jaren en ik herinner me nog hoe de een of andere, bij ongeluk bewaarde, klad-aanteekening over iets dat toen iedereen wist en niemand belangrijk vond, mij meer leerde dan menig, gewichtig, officieel en daardoor de waarheid oppoetsend of verdonkeremanend stuk. En nu moge het zijn sedert vele maanden een donkere-manen in de bibliotheek der Afdeeling, het licht van vroeger moge er niet langer schijnen, aan verdonkeremanen doen wij niet en al wat er in onze Afdeeling gedrukt of gehectographeerd wordt, al wat wij in groote of plaatselijke bladen lezen, al wat wij in buitenlandsche tijdschriften enz. zien en niet ongeschikt is voor de plakboeken — of zijn het stukken van vele bladzijden voor de portefeuilles die er voor dienen — zullen wij op de bibliotheek brengen of daar heen zenden.

DENIER v. D. GON.

THEOSOFISCHE
BIBLIOTHEEK
Tolstraat 154 Amsterdam

23 NOV. 2013